

Een bericht voor iedereen.

“Geloof je het zelf” is de titel van een boek dat ik een paar jaar geleden met een groep mensen mocht ontwikkelen voor de didactiek van het godsdienstonderwijs op de PABO. Didactiek gaat over goed lesgeven en de PABO leidt op voor leraren en leraressen voor de basisschool. “Geloof je het zelf?” als kritische vraag aan iedereen. Het boek heette niet: “Zo zit dat.” Of “Zo is het.”, maar al in de titel werd een vraag gesteld. Geloof je het zelf? En geloof mij! Vragen stellen is heel moeilijk.

Het mooiste dat in het onderwijs gedaan kan worden is verhalen vertellen. En dat is wat ik graag doe. Ooit was ik namelijk leraar. Ik gaf les in levensbeschouwing. Dat is een prachtig vak, want dat gaat over wat mensen bezighoudt. Het gaat over geloven. Dat is een vak waarin je heel veel verhalen kunt vertellen. Verhalen over mensen, over goden, over boodschappers als profeten en engelen, over tempels en andere godshuizen. Onnoemelijk veel verhalen. En die verhalen vertelde ik graag.

Nog mooier in dat vak is als kinderen, leerlingen zelf verhalen gaan vertellen. Dat kunnen jonge mensen vaak heel goed. Mijn taak was het dan om te luisteren, samen met de andere kinderen in de klas. Luisteren naar elkaars verhalen. En dan elkaar vragen stellen. Hoe is dat voor jou? Wat betekent dat voor jou? Hoe doe jij wat je doet? Dat is soms heel moeilijk. De goede vraag stellen is een kunst.

De eerste les in het nieuwe schooljaar mochten de leerlingen, want zo heet je op de middelbare school, bij mij in de klas elkaar verhalen vertellen over de vakanties. Logeren bij oma, kamperen op Vlieland, met het vliegtuig weg geweest. Dat deed ik met de brugklasleerlingen, maar ook met de bovenbouw. Leerlingen die wat langer op school waren die wisten het al. De eerste les bij Alle mag je verhalen vertellen. En vaak hadden de leerlingen dat dan voorbereid. Ze namen iets mee uit een ver land of hadden een plattegrond bij zich, een route of een kaart. Ik stelde dan vragen.

En zo leerden we genieten van elkaars verhalen.

Jan Nieuwenhuis heeft daar bijna veertig jaar geleden boeken over geschreven. Geloven tussen 12 en 17 en Terwijl de boer slaapt. Ook daarin gaat het over de verhalen van jonge mensen die vertellen wat ze geloven. En over hoe je kinderen kunt helpen deze verhalen te vertellen. Veel van de mensen nu in de Dominicus waren tussen 12 en 17 toen Jan die boeken schreef. Hoewel ik was toen die leeftijd al voorbij.

In het catecheseweekend dat wij vanuit de Dominicus jaar op jaar doen met de 10 tot 12 jarigen vertellen kinderen elkaar ook verhalen. Wij hebben elkaar verteld over inspiratie en daar hebben we schilderijen bij gemaakt. Hier voor het podium zijn de vruchten van dat werk te bezichtigen. Ook de 12 jarigen van vandaag hebben verteld en geschilderd wat hen inspireert.

(Ik vraag Rachel en Jonathan naar voren en vraag hen wat hen inspireert. Jonathan vertelt over de sterren met uitstraling en dat hijzelf ook zo wil uitstralen. Rachel vertelt over inspiratie uit het lezen van een boek)

Brechtje heeft ons verteld hoe zij inspiratie haalt uit muziek. Tessa laat zich inspireren door mensen en wat zij vertellen. Zij schrijft daar zelf prachtige verhalen over. Esther laat zich inspireren door een held als Nelson Mandela. En van Anouk weet ik dat zij zich laat inspireren door schoonheid, maar dan van binnen. Floris vertrouwde ons toe: “Ik inspireer mijzelf”.

In de ontwikkelingspsychologie studeren mensen op hoe wij ons ontwikkelen. Kohlberg een beroemde ontwikkelingspsycholoog heeft een aantal stappen onderscheiden. Hij leerde dat het eerste wat mensen te leren hebben is het onderscheid maken tussen vertrouwen en wantrouwen. Ouders hebben daar een belangrijke rol in door het jonge kind goed te verzorgen. Op tijd eten, een schone luier helpt erg bij het ontwikkelen van basisvertrouwen. Lachende gezichten die duidelijk maken "Jij mag er zijn.". Overigens is later aangetoond dat "basic trust" basisvertrouwen handig is om later als volwassene tot religieuze ervaring te komen.

Een volgende fase gaat over het ontdekken wat je kunt en ontdekken wat je beter niet kunt doen. Daar gaat het heel erg over als je op de basisschool zit. De 1 is beter in dit en de ander in dat. Soms is dat even slikken, maar je leert op die manier dat je jezelf mag zijn.

Nu zijn jullie 12 geworden en breekt er weer een nieuwe fase aan. Kohlberg schreef daarover, maar jullie maken het echt mee. De fase die jij als 12 jarige nu betreedt gaat over identiteitsontwikkeling. De vragen die van belang zijn gaan over Wie ben ik? Hoe verhoud ik mij tot anderen. Wat voel ik t.a.v. jongens en is dat anders dan t.a.v. meisjes? Dat kan voor jezelf soms heel verwarrend zijn. Ook vragen over de toekomst en het loslaten van ouders zijn straks heel belangrijk. Vertel maar wat je bezig houdt en wat je inspireert. Of waar je bang voor bent. Het is niet makkelijk op de fiets naar de brugklas.

De mensen in de kerk die tussen de 12 en 17 waren toen Jan die prachtige boekjes schreef (of toen al ouder) zijn in een heel andere fase gekomen. Een fase waarin het gaat over blijven leren of stagneren. Kohlberg noemde deze fase "generativiteit versus stagnatie". Generativiteit versus stagnatie geeft ons de opdracht te leren en niet stil te staan. Leren van de traditie, je eigen geschiedenis, maar ook van de nieuwe generaties. Niet blijven staren op wat vroeger was. "Vroeger was alles anders, maar dat was vroeger ook al zo" was eens een prachtige tekst op een Loesje affiche. Jonge mensen vertellen ons verhalen. En al die verhalen helpen ons te leren. Daarom zijn wij vandaag zo blij met de verhalen van jonge mensen. Ze zetten ons aan tot denken en het stellen van vragen. Actief luisteren is heel moeilijk. Steeds weer interesse tonen in de visie, mening, overtuiging van de ander. Ook als die ander een kind is. Het is helemaal moeilijk als we voor onszelf al veel antwoorden hebben verzameld. Als we denken te weten hoe het zit. Luisteren naar weer een ander verhaal van bijvoorbeeld een kind helpt ontdekken dat het antwoord vandaag net anders kan zijn dan gisteren. Dank voor jullie verhalen. Wij blijven graag luisteren.

19 september 2010

Alle van Steenis